

CHARTER

van goed **KERKELIJK** beheer

Bisschoppenconferentie van België

CHARTER

van goed **KERKELIJK** beheer

1. Een evangelische en kerkelijke benadering.....	3
2. Kerkelijke goederen en hun beheerders.....	5
3. Juridisch kader en algemene principes	6
van goed beheer	
4. Concrete aanbevelingen en richtlijnen.....	10
a. Rechtspersonen.....	10
b. Financiële verrichtingen	12
c. Lonen en vergoedingen.....	12
d. Beleggingen.....	13
e. Onroerende goederen.....	15
f. Kunstwerken en archieven.....	15
5. Eigenheid van enkele kerkelijke instellingen	16
a. Bisdommen.....	16
b. Parochies en dekenaten	17
c. Religieuze gemeenschappen.....	18
6. Besluit.....	19

Met dit charter leggen de bisschoppen van België een aantal principes van goed kerkelijk beheer als richtlijn voor aan al wie in de Kerk verantwoordelijkheid draagt voor het materiële en financiële beheer.

Het charter is opgesteld in een geest van dienstbaarheid en van gemeenschappelijke verantwoordelijkheid voor het welzijn van de Kerk. De verder beschreven principes zijn van toepassing op elk beheer van goederen, wie er ook eigenaar van is.

De bisschoppen vragen aan al wie in de Kerk bestuurlijke verantwoordelijkheid draagt om deze principes nauwgezet na te komen.

1. Een evangelische en kerkelijke benadering

Christenen zijn geroepen en ertoe gehouden om het onder-richt van Jezus in praktijk te brengen. Meermaals vermelden de Evangelies het antwoord van Jezus op vragen die met het beheer van patrimonium te maken hebben, zoals:

- *Geef dan aan de keizer wat van de keizer is, en aan God wat van God is. (Lc 20,25)*
- *Als iemand van u een toren wil bouwen, gaat hij er toch eerst eens voor zitten om de kosten te begroten, om te zien of hij het werk kan voltooien. (Lc 14,28)*
- *Geen knecht kan twee heren dienen, want hij zal of de een verfoeien en van de ander houden. Je kunt niet tegelijk God dienen en de mammon. (Lc 16,13)*

Veel kerkelijke documenten wijzen de christengelovigen op hun verantwoordelijkheid in economische en sociale aangelegenheden. We citeren uit de postsynodale Apostolische Exhortatie *Evangelii gaudium* van paus Franciscus:

- *De ethiek – die geen ideologie is – maakt dat er meer menselijkheid en sociale orde tot stand komt. In die zin wil ik de financiële experts en regeringen in de verschillende landen oproepen zich te laten inspireren door een wijze uit de oudheid: De arme bevolking niet laten genieten van haar eigen goederen, is haar bestelen en haar het leven ontnemen. Het zijn niet onze goederen die wij bezitten, maar hun goederen. (57)*
- *Geld moet dienen en niet regeren! De paus ziet iedereen graag, rijk en arm, maar hij heeft de plicht, in naam van Christus, eraan te herinneren dat de rijken de armen moeten helpen, respecteren en aanmoedigen. (58)*

Het vijfde boek van het *Wetboek van Kerkelijk Recht* handelt over de *Tijdelijke Goederen van de Kerk* (can. 1254-1310 CIC). Het geeft naast algemene richtlijnen ook concrete regels voor het beheer van kerkelijke goederen. Als basisprincipe vermeldt het *Wetboek van Kerkelijk Recht* dat de katholieke Kerk tijdelijke goederen kan *verwerven, behouden, beheren en vervreemden om haar eigen doelstellingen te bereiken*; onder deze ‘eigen doelstellingen’ verstaat het *Wetboek vooral: het ordenen van de goddelijke eredienst, het zorg dragen voor een behoorlijk levensonderhoud van de clerus en van andere bedienaren, het beoefenen van de werken van apostolaat en caritas, voornamelijk jegens de behoeftigen* (cf. can. 1254 CIC).

2. Kerkelijke goederen en hun beheerders

Onder 'kerkelijke goederen' verstaan we alle roerende of onroerende goederen die aan de Kerk werden gegeven, toevertrouwd of verkocht, en waarvan het beheer is toevertrouwd aan personen met een kerkelijk mandaat. Het gaat over een patrimonium dat doorheen de tijd is opgebouwd dankzij het harde werk en vaak ook de grote vrijgevigheid van vele gelovigen en dat daarom niet kan vervreemd worden zonder gemeenschappelijke besluitvorming. De Kerk heeft deze middelen nodig om haar zending te vervullen. Daarom moeten ze beheerd worden in een geest van naastenliefde, duurzaamheid, doeltreffendheid en transparantie.

Het is aangewezen dat kerkelijke goederen niet toebehoren aan een of meerdere natuurlijke personen, maar aan rechtspersonen die ten dienste staan van de zending van de Kerk. In België is de waaier van betrokken instellingen heel breed. Het gaat zowel om instellingen van kerkelijk of van burgerlijk recht. Zo zijn er bisdommen, dekenaten, parochies en andere kerkelijke entiteiten; religieuze congregaties, verenigingen van leken gelovigen, openbare instellingen (zoals seminaries en kerkfabrieken) en private rechtspersonen (zoals vzw's en private stichtingen) en plaatselijke gemeenschappen belast met het beheer van o.a. collecten en giften.

De beheerders van deze goederen hebben een mandaat ontvangen, omdat het beheer van deze goederen hun door de Kerk is toevertrouwd. Zij moeten deze goederen beheren *met de zorgvuldigheid van een goede huisvader* (cf. can. 1284 §1 CIC), in het bewustzijn dat zij zelf er niet de eigenaar van zijn. Daar-

om moet er een volledige en heldere scheiding bestaan tussen enerzijds het kerkelijk patrimonium dat zij beheren en anderzijds het privaat patrimonium dat hun eigendom is. In geen geval mag er vermenging van belangen of van patrimonium bestaan. Ingeval van een mogelijke vermenging moet deze worden opgehelderd vooraleer iemand een beheersmandaat van kerkelijke goederen kan ontvangen.

3. Juridisch kader en algemene principes van goed beheer

Op het beheer van kerkelijke goederen zijn talrijke juridische bepalingen van toepassing. Naast de voorschriften van het kerkelijk recht zijn er tal van dwingende en aanvullende bepalingen in het Belgisch recht (verenigingsrecht, economisch recht, burgerlijk recht, arbeidsrecht, socialezekerheidsrecht, fiscaal recht, strafrecht). Alle toepasselijke bepalingen van het Belgisch recht dienen opgenomen in het beheer van kerkelijke goederen.

Over de taken van de beheerders van kerkelijke goederen schrijft het Wetboek van Kerkelijk Recht onder meer het volgende voor:

Can. 1284 - § 1. Alle beheerders zijn gehouden hun taak met de zorgvuldigheid van een goed huisvader te vervullen.

§ 2. Daarom moeten zij:

- 1. waken dat de aan hun zorg toevertrouwde goederen op geen enkele wijze verloren gaan of schade ondervinden, door tot dit doel voor zover nodig verzekeringscontracten af te sluiten;*

2. *ervoor zorgen dat de eigendom van kerkelijke goederen op burgerrechtelijk geldige wijzen veilig gesteld wordt;*
3. *de voorschriften onderhouden zowel van het canoniek recht als van het burgerlijk recht, of die door de stichter of schenker of door het wettig gezag opgelegd zijn, en vooral waken dat de Kerk geen schade lijdt door het niet onderhouden van de burgerlijke wetten;*
4. *nauwgezet en op de juiste tijd de inkomsten en opbrengsten van de goederen innen, en ze, eenmaal geïnd, veilig bewaren en besteden naar de geest van de stichter of volgens wettige normen;*
5. *de te betalen rente vanwege ofwel een lening ofwel een hypotheek op de vastgestelde tijd voldoen, en ervoor zorgen dat het verschuldigde kapitaal te gepasten tijde terugbetaald wordt;*
6. *het geld dat na aftrek van de uitgaven overblijft en nuttig belegd kan worden, met toestemming van de Ordinaris voor de doeleinden van de rechtspersoon beleggen;*
7. *de boeken van inkomsten en uitgaven bijhouden;*
8. *aan het einde van elk jaar een verantwoording van het beheer opstellen;*
9. *documenten en stukken waarop de rechten van de Kerk of van een instituut ten aanzien van goederen steunen, goed ordenen en in een passend en geschikt archief bewaren; authentieke exemplaren ervan, waar het geschikt kan, in het archief van de curie deponeren.*

Naast burgerlijke en kerkelijke rechtsregels gelden bij het beheer van kerkelijke goederen ook algemene principes, om te verzekeren dat alle beslissingen het algemeen belang dienen.

We zetten er enkele op een rij:

Gezamenlijke verantwoordelijkheid: zelfs wanneer het kerkelijk recht aan de plaatselijke verantwoordelijke een persoonlijke bevoegdheid verleent, worden beslissingen steeds gezamenlijk genomen, na voorafgaand overleg, in transparantie en met wederzijds respect. Hoewel altijd iemand de laatste verantwoordelijkheid draagt, zal hij/zij deze pas uitoefenen nadat alle stappen van informatie, overleg en besluitvorming zijn doorlopen. Zo kan men vermijden dat individuele handelingen het algemeen belang schaden.

Talenten: elk bestuursorgaan moet kunnen rekenen op een waaier van talenten en vaardigheden. Men kan de leiding en de bezieling van een bestuursorgaan best toevertrouwen aan iemand die bekwaam is om deze verscheidenheid van talenten te bundelen en verder te ontwikkelen.

Complementariteit: talenten moeten elkaar aanvullen. Niemand beschikt over alle vaardigheden en kennis, of steekt eenzaam boven de anderen uit. We staan samen in dienst van het Evangelie en van de kerkgemeenschap. Alleen uit de verbinding van alle betrokken actoren - gewijde bedienaren en lekenengelovigen, mannen en vrouwen, bezoldigde en vrijwillige medewerkers - kunnen goede beslissingen voortkomen.

Subsidiariteit: alle beslissingen moeten worden genomen op het niveau waarover men competentie ontvangen heeft. Elk niveau moet zijn verantwoordelijkheid opnemen voor een zorgvuldig beheer, erover waken dat uitgaven gedekt zijn door inkomsten en dat men de beschikbare middelen gebruikt voor het overeenkomstige doel.

Vernieuwing: dat medewerkers vastroesten in een bepaalde verantwoordelijkheid is voor niemand goed. Voor een gezond beleid is het beter om de samenstelling van bestuursorganen regelmatig te vernieuwen, om voor bestuursmandaten een beperking in de tijd te voorzien en eventueel een leeftijdsgrens te bepalen (bijvoorbeeld 65, 70 of 75 jaar, afhankelijk van de verantwoordelijkheid). Niemand is eigenaar van een functie of mandaat in het beheer van kerkelijke goederen.

Vierogenprincipe: om het algemeen welzijn te laten voorgaan op het persoonlijk belang is het aanbevolen om elke handeling waarmee een instelling zich bindt te laten bekrachtigen door de handtekening van minstens twee personen. Dit geldt o.a. voor bestelbonnen, de goedkeuring van facturen, betalingen, personeelsverbintenissen en financiële verrichtingen. Bestuursorganen moeten het toegelaten maximumbedrag bepalen waarmee de verschillende niveaus van verantwoordelijkheid voor hun instelling mogen werken.

Nauwgezetheid: respect voor deadlines en afspraken bevordert een degelijk bestuur. Vertraging en nalatigheid zijn een bron van spanning en kunnen leiden tot juridische moeilijkheden. Dat moet men vermijden.

Toezicht: het is belangrijk dat allen die door het Wetboek van Kerkelijk Recht met een plicht van toezicht over het financieel en materieel beheer van kerkelijke goederen zijn belast (zoals bisschop, pastoor, overste en econoom van een religieuze congregatie, leden van een raad voor economische aangelegenheden) hun opdracht nauwgezet nakomen: dat zij de nodige informatie opvragen en nakijken, de vereiste toelatingen of

goedkeuringen niet achteloos verlenen, waar vereist aanpassingen of correcties doorvoeren, en voor dat alles de nodige raad of bijstand vragen.

4. Concrete aanbevelingen en richtlijnen

Zoals hierboven vermeld, is iedere kerkelijke medewerker in België gebonden door de regels en voorschriften van het kerkelijk recht, en door de statuten van een rechtspersoon (bv. een vzw of private stichting) die op zijn activiteit van toepassing zijn, en dat steeds binnen het kader van het in België geldend dwingend recht. In dat verband geeft de Bisschoppenconferentie nog een aantal specifieke richtlijnen.

a. Rechtspersonen

Het Wetboek van Kerkelijk Recht gaat ervan uit dat het eigendomsrecht van kerkelijke goederen toekomt aan kerkelijke rechtspersonen: *Het eigendomsrecht van goederen komt, onder het hoogste gezag van de paus, toe aan de rechtspersoon die deze goederen op wettige wijze verworven heeft* (can. 1256 CIC). Deze kerkelijke rechtspersonen moeten, indien mogelijk, zo ingericht zijn dat ze ook voor het burgerlijk recht rechtskracht krijgen (cf. can. 1274 §1 CIC). Eigendommen, financiële middelen of beheersdaden die verbonden zijn met de kerkgemeenschap, moeten daarom zonder uitzondering worden ingeschreven in de boekhouding van een burgerlijke rechtspersoon met kerkelijke verbinding. In België hebben deze rechtspersonen met kerkelijke verbinding burgerrechtelijk in de meeste gevallen de vorm van een vzw of een private stichting.

Feitelijke verenigingen zijn niet geschikt voor het beheer van kerkelijke goederen. Al behoren zij tot de wettelijke mogelijkheden en al worden zij correct beheerd, zij geven geen adequate rechtskracht aan de verbinding tussen de bedoelde middelen en de betrokken kerkgemeenschap. Waar zij nog bestaan, moeten zij onverwijld worden vervangen door een burgerlijke rechtspersoon met kerkelijke verbinding, zoals een vzw of een private stichting. Overigens mogen de financiële middelen van een instelling of gemeenschap nooit geboekt staan op de bankrekening van een natuurlijk persoon of door hem worden bijgehouden.

De statuten van private rechtspersonen naar burgerlijk recht, zoals een vzw of een private stichting, dienen een doelmatige kerkelijke verbinding te waarborgen. Tot deze clausules behoren o.a.

- (1) een doelmatig toezicht op de samenstelling van de Raad van Bestuur (eventueel ook de Algemene Vergadering), bijvoorbeeld via een recht van voordracht of goedkeuring door de bevoegde kerkelijke overheid, of door het mandaat van de bestuursleden / leden van de AV te koppelen aan de duur van een opdracht of zending die hun door de bevoegde kerkelijke overheid is verleend;
- (2) de bevestiging van het kerkrechtelijk statuut van het vermogen van de burgerlijke rechtspersoon;
- (3) de verplichte voorafgaande goedkeuring van de bevoegde kerkelijke overheid voor de overdracht van het netto-actief bij ontbinding;
- (4) de verplichte naleving van de toepasselijke bepalingen van het kerkelijk recht en de diocesane instructies.

b. Financiële verrichtingen

Financiële verrichtingen van een instelling (bv. parochie) of gemeenschap moeten meteen geboekt worden op de bankrekening van de betrokken rechtspersoon (bv. vzw Vereniging Parochiale Werken). De beheerders van kerkelijke goederen kunnen geen gelden persoonlijk innen of uitgeven buiten de boekhouding van de betrokken rechtspersoon. De rechthebbenden ontvangen het hun verschuldigde bedrag via de boekhouding van de betrokken rechtspersoon, niet via de beheerder.

c. Lonen en vergoedingen

In elke contractuele bezoldigde verbintenis (bijvoorbeeld met koster, organisten, parochiesecretarissen) moet de sociale wetgeving integraal worden toegepast. Het Wetboek van Kerkelijk Recht zegt hierover:

Can. 1286 – Beheerders van goederen dienen:

1° bij aanbesteden van werken ook de burgerlijke wetten die betrekking hebben op de arbeid en het sociale leven, nauwgezet te onderhouden volgens de beginselen door de Kerk gegeven;

2° hun die bij overeenkomst arbeid verrichten, een rechtvaardig en behoorlijk loon uit te keren, zo dat dezen op passende wijze kunnen voorzien in hun eigen behoeften en in de behoeften van hen die bij hen horen.

De terugbetaling van voorgeschoten kosten gebeurt uitsluitend op basis van (oorspronkelijke) facturen of van onkostennota's met een handtekening. Het huishoudelijk reglement bevat de nodige regels voor deze procedure (bv. welke regels gelden vanaf welke bedragen).

Voor vrijwilligerswerk wordt een overeenkomst inzake vrijwilligerswerk opgesteld en ondertekend door rechtspersoon en vrijwilliger. Dit houdt o.a. een wettelijk verplichte verzekering in. De vrijwilligersvergoeding is geen prestatievergoeding, maar enkel een vergoeding voor gemaakte kosten. Als men kiest voor het forfaitair stelsel, waarbij geen stavingsstukken vereist zijn, is men gebonden aan wettelijke plafonds. Als men kiest voor een vergoeding van de feitelijke kosten, mag men deze plafonds overschrijden, op voorwaarde echter dat men elke terugbetaalde kost kan bewijzen.

Rechtspersonen moeten erover waken dat al hun financiële transacties en hun boekhouding transparant zijn voor fiscale controle, volgens de regels van de geldende wetgeving en de vragen van de belastingdiensten. Ook schrijven zij de nodige loonfiches en fiscale fiches uit, wanneer en zoals de wet het bepaalt. Elke burger wordt verondersteld zijn inkomsten correct aan te geven aan de belastingdiensten.

d. Beleggingen

Financiële beleggingen moeten aan een dubbele doelstelling beantwoorden. Enerzijds moeten zij zekerheid beloven over het behoud van het geïnvesteerde kapitaal. Anderzijds moeten zij een passend rendement op dat kapitaal voortbrengen. Een financieel patrimonium en de aangroei ervan zijn voor de Kerk geen doel op zich, maar een onmisbaar middel om haar pastorale doelstellingen te verwezenlijken.

Ieder moet zich ervan bewust zijn dat elke belegging een risico inhoudt. Daarom dienen de beheerders zich ervan te vergewis-

sen dat ze beschikken over de nodige kennis met betrekking tot de beleggingsinstrumenten waarin ze willen beleggen; dat ze een voorzichtige beleggingspolitiek voeren door een activaspreiding die overwegend belegt in producten met een laag risico zoals cash en obligaties van hoge kwaliteit; dat ze een goed rendement ten overstaan van het genomen risico realiseren, tegen een marktconforme prijs.

Elke vorm van belegging in belastingparadijzen en/of speculatieve producten zoals onder meer opties, *warrants*, *futures* en *swaps* moet worden vermeden. Het is aangewezen te werken met producten van betrouwbare financiële instellingen, erkend door de bevoegde Belgische autoriteiten, die zelf een streng toezicht op deugdelijk bestuur hanteren. Bij beleggingen zal men ook rekening houden met ethische criteria die in de lijn liggen van de sociale leer van de Kerk, zowel in positieve zin (ten gunste van bijvoorbeeld duurzame ecologie, hernieuwbare energie, mensenrechten, sociale investeringen, microkrediet) als in negatieve (tegen bijvoorbeeld kinderarbeid, wapenwedloop, pornografie en seksuele uitbuiting, drugs en alcohol). Financiële instellingen kunnen deze criteria invoegen in het beleggingsbeleid van hun cliënt. Bepaalde instrumenten zoals de SRI-analyse kunnen hierbij nuttig zijn.

Het is steeds raadzaam om advies te vragen aan experts die naast het financieel resultaat ook het belang van de kerkelijke of religieuze gemeenschap op het oog hebben, zoals de verantwoordelijken van het diocesaan econoomaat of de leden van de raad voor economische aangelegenheden. Deze personen staan ter beschikking van parochies, kerkfabrieken, caritatieve instellingen of religieuze congregaties om hen te adviseren in hun contacten met financiële instellingen.

e. Onroerende goederen

Inzake onroerende goederen moet men erover waken dat elk goed of de opbrengst ervan gebruikt wordt voor de zending van de Kerk. Indien een goed niet meer dienstig is voor de zending van de Kerk of indien het beheer ervan te zwaar wordt, kan men dat goed beter overdragen aan een andere kerkelijke instelling. De formule van erfpacht geniet de voorkeur met het oog op de vrijwaring van het patrimonium van de Kerk. Als toch een verkoop aan derden wordt overwogen moet dit gebeuren volgens de regels van het kerkelijk recht en de richtlijnen van de diocesane overheid, en aan een marktconforme prijs.

f. Kunstwerken en archieven

Inzake kunstwerken en archieven moet elke kerkelijke instantie waken over de vrijwaring van het kerkelijk historisch patrimonium. Men kan altijd raad vragen aan de diocesane commissie voor kerkelijk patrimonium, aan de archivariissen van de bisdommen of religieuze congregaties, aan instellingen zoals het CRKC en het KADOC in Vlaanderen (of de *Commission interdiocésaine pour le patrimoine mobilier en Belgique francophone*) of andere instellingen die verantwoordelijk zijn voor het behoud van het religieus erfgoed. De recente uitgave (2016) van de Algemeen Rijksarchivaris en de Belgische Bisschoppenconferentie *Archieven van kerkfabrieken en parochies: selectielijst* bevat waardevolle suggesties.

5. Eigenheid van enkele kerkelijke instellingen

a. Bisdommen

Bisdommen brengen hun economische en financiële activiteiten onder in een vzw of een private stichting. De samenstelling van de Raad van Bestuur van deze burgerlijke rechtspersonen is bepalend voor de verankering van de vzw of de private stichting in de diocesane kerkgemeenschap. De wetgeving regelt de te voeren boekhouding voor vzw's en maakt daarbij een onderscheid tussen drie groepen: kleine, grote of heel grote vzw's. Afhankelijk van haar grootte is een diocesane vzw onderworpen aan deze wettelijke vereisten, die haar ertoe kunnen verplichten om o.a. de jaarrekeningen te publiceren en eventueel te laten goedkeuren door een bedrijfsrevisor. Zelfs indien de wetgeving aan bepaalde kerkverbonden rechtspersonen geen verplichting tot revisoraat oplegt, is het voor bepaalde grotere vzw's of stichtingen toch raadzaam hun boekhouding jaarlijks op vrijwillige basis door een bedrijfsrevisor te laten nazien, of zelf een adequaat toezicht op hun boekhouding te organiseren (cf. supra 'vierogenprincipe').

Volgens het kerkelijk recht moet elk bisdom beschikken over een raad voor economische aangelegenheden. De raad moet bestaan uit christengelovigen *die echt deskundig zijn in economische aangelegenheden alsook in het burgerlijk recht en uitmunten door integriteit* (cf. can. 492 § 1 CIC). Voor daden van beheer van groter belang moet de diocesane bisschop deze raad horen; voor daden van buitengewoon beheer heeft hij de toestemming van deze raad nodig (cf. can. 1277 CIC). De bisdommen waken erover dat de raad regelmatig vergadert en dat ook de samenstelling ervan regelmatig wordt vernieuwd.

b. Parochies en dekenaten

Ook parochies en dekenaten, federaties en pastorale eenheden moeten hun economische en financiële activiteiten onderbrengen in een vzw of een private stichting. De oprichting van een lokale raad voor economische aangelegenheden die toezicht houdt over o.a. de budgetten, de verdeling van de collecten, de betaling van casueel of de lonen van het personeel, is vereist door het kerkelijk recht (cf. can. 537 CIC). De goede werking van deze raad bevordert het vertrouwen en het goed beheer op plaatselijk niveau.

De Raad van Bestuur van een kerkverbonden vzw (bv. Vereniging Parochiale Werken) of private stichting moet de toepasselijke bepalingen van het kerkelijk recht naleven. Zo moet hij o.a. de toestemming vragen van de betrokken parochie en van de bisschop voor elke overdracht van een goed of voor elke belangrijke financiële transactie. Elk bisdom legt de bedragen en procedures vast voor het bekomen van deze toestemming.

Kerkfabrieken zijn openbare instellingen. Zij zijn onderworpen aan de geldende wetgeving. Zij mogen zich niet verarmen en moeten hun patrimonium naar best vermogen beheren, ten dienste van de eredienst. Ze moeten verantwoordelijk omgaan met hun middelen, in het besef dat de gemeentelijke aanvulling, indien nodig, afkomstig is van het geld van de belastingplichtigen. De wetgeving verleent aan de bisschop een bijzonder toezicht over de kerkfabrieken. Procedures waarbij het advies of de toestemming van de kerkelijke en van de burgerlijke overheid vereist zijn, moeten nauwgezet worden gerespecteerd.

c. Religieuze gemeenschappen

Religieuze gemeenschappen zijn onderworpen aan de regels van goed kerkelijk beheer. Het kerkelijk recht belast de bisschop met een plicht van toezicht en waakzaamheid over alle religieuze congregaties (zowel van pontificaal als van diocesaan recht) die in zijn bisdom gevestigd zijn. Een regelmatig overleg tussen de bisschop of zijn vicaris (gedelegeerde) voor het godgewijde leven en de overste of raadsleden van een religieuze congregatie over hun financieel en materieel beheer is noodzakelijk, in het bijzonder wanneer het aantal leden van de congregatie vermindert en hun gemiddelde leeftijd verhoogt. Indien wenselijk kan men een vertegenwoordiger van de bisschop opnemen als lid van de Algemene Vergadering en/of de Raad van Bestuur van de vzw van de religieuze congregatie.

Voor de overdracht van een goed moeten specifieke canonieke regels worden gevolgd en toelatingen aangevraagd, in overeenstemming met de richtlijnen van de Bisschoppenconferentie van december 2005. Zo is de schriftelijke toestemming van de bisschop vereist voor een transactie vanaf 200.000 euro; vanaf 2 miljoen euro is daarnaast ook de toestemming van de Congregatie voor het Godgewijde Leven in Rome vereist.

In religieuze gemeenschappen die bestuurd worden door een hogere overste, voeren de plaatselijke overste en de econoom hun beheer onder de leiding van deze overste, van wie ze richtlijnen ontvangen en aan wie ze rekenschap afleggen (cf. can. 636 CIC). Andere religieuze gemeenschappen, met name congregaties van diocesaan recht of *rechtens zelfstandige kloosters* (cf. can. 615 CIC), moeten *eenmaal per jaar rekenschap over het beheer afleggen aan de plaatselijke Ordinaris; de plaatselijke Or-*

dinaris moet bovendien het recht hebben kennis te nemen van de economische toestand van een religieus huis van diocesaan recht (cf. can. 637 CIC).

6. Besluit

Met dit charter willen de bisschoppen van België ertoe bijdragen dat al wie belast is met beheer van kerkelijke goederen deze taak kan vervullen *met de zorgvuldigheid van een goede huisvader* en tot welzijn van de kerkgemeenschap. Ze vragen aan alle kerkelijke medewerkers in ons land om de bovengenoemde richtlijnen van goed kerkelijk beheer in praktijk te brengen. Waar deze nog niet in voege zijn, dient men onverwijld de nodige aanpassingen of veranderingen door te voeren.

De verantwoordelijke voor het diocesaan economaat in elk bisdom is het eerste aanspreekpunt voor vragen met betrekking tot dit charter. Ook de verantwoordelijken van religieuze congregaties, de bisschoppelijk vicarissen (of gedelegeerden) voor het godgewijde leven, het secretariaat van de Belgische Bisschoppenconferentie en de diensten van het Interdiocesaan Centrum staan ter beschikking voor elke vraag die met dit charter verband houdt.

De bisschoppen van België hebben het voorliggende charter goedgekeurd en bekrachtigd op 6 april 2017. Om de vijf jaar zal de Bisschoppenconferentie dit charter evalueren en waar nodig aanpassen of aanvullen.

